

ДО 120-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО, ЛЮДИНИ ДОБРОТИ, ПОРЯДНОСТІ СЕМЕНА МИКИТОВИЧА МОСКОВЦЯ (НОТАТКИ СПОГАДІВ)

*Ви шлях буремний пройшли у житті,
не втратили любов до неньки України,
безвірусні зёрна створили Землі,
ген росту знайшли у рослини!*
(А.Л. Бойко, академік НААН)

Семен Микитович Московець народився 16 січня 1900 р. у с. Санжарівка (нині с. Полтавка, Гуляйпільського р-ну Запорізької обл.). Після нелегкого дитинства та юнацтва, в 1929 р. закінчив Київський інститут народної освіти (нині КНУ імені Тараса Шевченка), де здобув біологічну спеціалізацію з мікології та зоології. На посаді доцента читав лекції у вишах Києва. Через бунтівний характер та власну думку (інакомислення) був змушений упродовж 1932–1952 рр. працювати в Азербайджані, де обіймав посаду завідувача сектора та відділу захисту рослин Науково-дослідного інституту бавовництва Азербайджанської філії АН СРСР. Упродовж цього періоду Семен Микитович вперше ідентифікував збудника вірусної природи, який викликав надзвичайно складні патології на рослинах бавовни, а саме — хлороз та скручування листя. Поряд з тим ним були розроблені заходи боротьби з цією небезпечною хворобою. Упродовж 1952–1960 рр. С.М. Московець завідував відділом та водночас був заступником директора з наукової роботи Українського науково-дослідного інституту зрошувального землеробства (м. Херсон).

Після повернення до Києва, Семен Микитович зосередив увагу на різнопланових дослідженнях вірусів. З 1960 до 1962 року

він завідував відділом рослин та водночас був заступником директора з наукової роботи Інституту мікробіології АН УРСР. Упродовж 1962–1971 рр. — директор Інституту мікробіології та вірусології АН УРСР. За цей період очолювана ним установа за безпосереднього подання вченого одержує можливість називатися Інститутом мікробіології та вірусології ім. академіка Д.К. Заболотного АН УРСР. Слід зауважити, що під керівництвом Семена Микитовича була створена потужна наукова школа вірусологів, до якої входили 67 співробітників відділу вірусів рослин. Поряд із тим під керівництвом С.М. Московця формувалися суміжні відділи з питань мікробіології

та вірусології (відділи генетики мікроорганізмів, біофізики вірусів, фітопатогенних бактерій, фізіології грибів, технічної мікробіології і сектор молекулярної генетики та ін.).

Важливо, що далекоглядність професора С.М. Московця була також спрямована на підтримку кафедри вірусології, створеної 1962 р. у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка. Професор С.М. Московець вбачав головні стратегічні напрями розвитку вірусології в Україні у дослідженні вірусів різних видів організмів. Та все ж основні напрями досліджень він формував навколо вивчення вірусів рослин, альгофагів, віроїдів, фітоплазм. Ним були закладені засади вивчення впливу фізичних чинників (радіаційного навантаження, геліокосмофізичних чинників) на структуру і функцію вірусів. Професор С.М. Московець був умілим організатором налагодження зв'язків з науковими центрами Федеративної Республіки Німеччини, Німецької Демократичної Республіки, Російської РФСР, Азербайджанської РСР, Узбецької РСР, Білоруської РСР, Мол-

давської РСР, Прибалтійських РСР, Чехословацької СР, Франції. Чимало наукових праць С.М. Московця не втратили своєї актуальності й донині.

Семен Микитович був людиною енциклопедичних знань, у повсякденному житті щирим і щедрим товаришем, любив поезію, особливо вірші Тараса Шевченка, обожнював квіти-чорнобривці, що є одним із символів українського народу, який уособлює дитинство, рідну матір і батька, батьківщину.

*Колективи співробітників:
Інституту мікробіології і вірусології
ім. Д.К. Заболотного НАН України,
Інституту агроєкології і природокористування НААН,
кафедри вірусології ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Національного університету біоресурсів і природокористування України.
Редколегія і редакція «Агроєкологічного журналу»*

Стаття надійшла до редакції журналу 8.01.2020